

VÄXTFÖLJD

Om man odlar samma sak på samma yta i flera år utan att tillföra jorden organiskt material uppstår brist på vissa näringsämnen och det blir fler och svårare sjukdomar i jorden. Växtföljden förhindrar att olika slags sporer, bakterier och skadeinsekter påverka jorden och grönsakerna negativt. Genom att rotera grödorna i sin trädgård så att en och samma grönsak inte kommer att växa på samma plats flera år minskar man risken för sjukdomar. Kålfluga och lökfluga är exempel på skadeinsekter och de övervintrar i jorden och blir ännu flera nästa år om samma gröda återkommer.

TÄCKODLING

Eftersom vi täckodlar och odlar en mångfald av olika nyttoväxter och grüngödsling så behöver jag inte vara lika försiktig. För mig är växtföljden snarare ett stöd än ett måste när jag planerar vad jag ska odla. Jag låter några få grönsaker styra min växtföljd som kål till exempel eftersom de är kända för att dra till sig smittor och ohyra till jorden är jag mer angelägen att byta växtplats till dem.

Potatis byter jag också växtföljd på samt morötter och lök. Morötter och lök följer alltid åt i mina odlingar eftersom de hjälper varandra att hålla borta skadeinsekter så de följer varandra i min växtföljd. Baljväxter rotera jag också eftersom de till skillnad från de andra bidrar positivt till jorden genom att fånga upp kväve ur luften som de transporterar ner i jorden. Jag försöker rotera övriga grönsaker, som purjolök, vitlök, knölfänkål, selleri, sallat, nyzeeländsk spenat, majs, pumpa och annat men om det inte går så hamnar de där det finns rum.

VÄXTFÖLJD SOM NY ODLARE

När man börja odla kan det vara klokt att dela in landet i fyra delar (skiften) så att växtföljden blir fyraårig, vilket innebär att det dröjer fyra år innan en gröda återkommer till samma skifte. Grödorna som ska odlas delas ofta in i fyra grupper, en för varje skifte och varje år skiftar växtgrupperna plats. Först efter fyra år är de tillbaka på samma plats. Man kan även byta växtplats inom skiftena. När exempelvis kålväxterna efter fyra år är tillbaka där de odlades förra gången, sätter man dem i andra änden av odlingsbädden. På så vis blir växtföljden åtta istället för fyra år.

Växterna grupperas ofta efter hur stort näringsbehov de har. Men man tar också hänsyn till växtfamiljen. Växtslag inom samma familj drabbas ofta av samma sjukdomar. Därför är det en fördel om det kan gå fyra år innan man odlar någon av familjemedlemmarna på samma skifte. Men det är inte alltid som indelningen i växtfamilj fungerar. Purjolök odlar jag inte tillsammans med lökfamiljen eftersom den är så näringskrävande och för att jag vill ha löken ihop med morötterna.

Att börja med växtföljd kan vara till stor hjälp för att få en grundstruktur och erfarenhet i sitt odlande. Eftersom jag har en stor trädgård och stor skogsträdgård har jag möjlighet att odla robusta grönsaker som kål och potatis i nyetablerade bäddar och behöver på så sätt inte begränsa mig att

alltid ha dem växande i min köksträdgård. Morötter som kräver en mer förbered såbädd odlar jag alltid i köksträdgården.

SNABBVÄXANDE GRÖDOR

När man sår in snabbväxande grödor mellan raderna kan det vara svårt att hålla sig till växtföljden. Det bidrar sällan till någon negativ effekt av jorden när man sår in spenat eller någon annan snabbväxande kultur på samma skifte eftersom spenaten växer så kort tid i jorden.

EXEMPEL PÅ HUR VÄXTERNA KAN GRUPPERAS I EN FYRÅRIG VÄXTFÖLJD:

Skifte 1: Växter med stort näringsbehov. Till gruppen hör kålväxter, asiatiska kålbladgrönsaker, purjolök, rotselleri, vitlök, bladselleri, tomat, gyllenbär, chilipeppar, paprika, majs, vitlök, kronärtskocka, gurka, pumpa och squash.

Skifte 2: Växter med måttligt näringsbehov. Rotfrukter, rättika, daikon, knölfänkål, jordärtskocka, sparris, morot, rödbeta, lökväxter, mangold, spenat, dill, persilja och sallat.

Skifte 3: Växter med litet näringsbehov. Potatis, havrerot, svartrot, palsternacka, rädisa, vinterportlak, potatislök och om det finns plats över i skiftet kan man fylla på med baljväxter.

Skifte 4: Växter som själva skaffar näring. Hit hör bönor, ärter och andra baljväxter. Endast i starten, dvs innan de hunnit komma igång med kvävefixeringen, kan de behöva ett litet näringstillskott, gärna i form av gödselvatten eller gräsklipp. Även gröngödslingsväxter hör hit.

SAMMANFATTNING

De första åren man odlar tycker jag det är en fördel att följa en växtföljd samtidigt som man börjar bygga upp jorden med organiskt material för att öka humus och den biologiska aktiviteten i jorden. Efter 10 år av återuppbyggnad av jorden i vår köksträdgård, låter jag numera bara ett fåtal grönsaker styra min växtföljd och det är grönsaker som är kända för att kunna dra till sig sjukdom till jorden. Genom att känna till vilka grönsaker som lättare utsätts för angrepp och genom att täckodla samt samodla växter med nyttiga kopplingar i sin köksträdgård kommer man långt.

Mitt förslag är att tillföra mer eller mindre näringsrikt material som biokol, gräsklipp, tång, kompost, flis, växtmaterial. När man täckodlar fyller man på jorden med olika material vilket bidrar till att gynna mikrolivet och håller jorden frisk. Det går också bra att slå ner det som finns mycket av i naturen, som ormbunkar och fräkenväxter, för att tillföra näring till sin bädd. Etablera gärna uppländsk vallört (bocking 14) i kanten på bädden eller runt hela köksträdgården, som hjälper till att skapa och upprätthåller en god bördighet. Vallört går också att skördas för täckmaterial ca fyra gånger per säsong och kan användas till att göra gödselvatten med.